

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-308-4-24>

УДК 332:330.31

Сергій РОМАНЕНКО

Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського
<https://orcid.org/0000-0002-4446-9244>

СТРАТЕГІЧНІ ВЕКТОРИ УПРАВЛІННЯ СПОРТИВНО-ОЗДОРОВЧОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

В Україні створено підґрунтя для розбудови спортивно-оздоровчої діяльності. Наразі діє Стратегія розвитку фізичної культури і спорту до 2028 року, що визначає мету, стратегічні вектори та принципи розбудови спортивно-оздоровчої діяльності в Україні. Однак довгострокові документи не враховують сучасні тенденції змін. Не встигла економіка країни зміцнитися після пандемії коронавірусної інфекції, як почалася повномасштабна війна росії проти України, що призвело до значного скорочення фінансування сфери фізичної культури і спорту та не виконання поставлених стратегічних задач. Саме тому, в сучасних умовах важливо здійснювати дослідження стратегічних векторів управління спортивно-оздоровчої діяльності та визначати шляхи їх удосконалення.

Метою статті є дослідження стратегічних векторів управління спортивно-оздоровчої діяльності та визначення шляхів їх удосконалення.

Досліджено стратегічні вектори управління спортивно-оздоровчої діяльності та визначено шляхи їх удосконалення. Розкрито мету і вектори Стратегії розвитку фізичної культури і спорту до 2028 року. Визначено ризики векторів та ефект від реалізації Стратегії розвитку фізичної культури і спорту до 2028 року. Наголошено, що за сучасного стану неможливо реалізувати важливі стратегічні вектори. Введення інтенсивних бойових дій на значній території країни призводять до руйнування не тільки військових об'єктів, а ще й і спортивної інфраструктури. Визначено, що за умов фінансування виконання визначеного вектору є не доцільним. В цілому ж визначені в Стратегії стратегічні вектори розвитку є прийнятними до сучасних умов їх реалізації.

Наведено концептуальну модель забезпечення стратегічного розвитку спортивно-оздоровчої діяльності. Розкрито першочергові завдання державної політики розвитку спортивно-оздоровчої сфери. Обґрунтовано, що для спортивно-оздоровчої сфери в Україні варто окремо виділити функціональні сектори, кожен з яких потребує розробки так званого «стратегічного набору», що включає механізми його розвитку, функціонування, управлінського, ресурсного й інформаційного забезпечення. Наголошено, що кожний з наведених секторів характеризується певними специфічними ознаками, суб'єктною спрямованістю, потребами та особливостями розвитку, вважаємо за доцільне виокремлення кожного блоку та розроблення окремої стратегії, що входить до загального стратегічного набору.

Ключові слова: управління, спортивно-оздоровча діяльність, стратегічні вектори, стратегія

Serhii ROMANENKO

South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky

STRATEGIC VECTORS OF SPORTS AND HEALTH ACTIVITY MANAGEMENT

In Ukraine, the foundation for developing sports and health activities has been created. Currently, there is a Strategy for developing physical culture and sports until 2028, which defines the goal, strategic vectors, and principles of developing sports and health activities in Ukraine. However, long-term documents do not take into account current trends of change. For example, before the country's economy had time to strengthen after the coronavirus pandemic, a full-scale war between Russia and Ukraine began, which led to a significant reduction in the financial sphere of physical culture and sports and a failure to fulfill strategic tasks. That is why, in modern conditions, it is necessary to support the research of strategic vectors of management of sports and health activities and to determine the ways of their improvement.

The article aims to study the strategic vectors of management of sports and health activities and to choose the methods of their progress.

The strategic vectors of the management of sports and health activities were studied, and the ways for their improvement were determined. The purpose and vectors of the Strategy for developing physical culture and sports until 2028 have been revealed. The risks of vectors and the effect of implementing the Strategy for the Development of Physical Culture and Sports until 2028 have been determined. It is emphasized that it is impossible to implement critical strategic vectors for the current state. The introduction of intensive hostilities on a large country territory leads to the destruction of military facilities and sports infrastructure. It was determined that, under the financing conditions, the specified vector's implementation is impractical. In general, the strategic vectors of development defined in the Strategy are accepted for the modern needs of their implementation.

A conceptual model for ensuring the strategic development of sports and recreational activities is presented. The primary tasks of the state policy for the development of the sports and recreation sphere have been revealed. It is substantiated that for the sports and health sector in Ukraine, it is necessary to separate functional sectors, each of which requires the development of the so-called "strategic set" which includes the mechanisms of its action, functioning, management, resource, and information support. It is emphasized that each of the specified sectors is characterized by certain specific features, subject orientation, needs, and development features. We consider it reasonable to separate each block and develop a different strategy that is included in the general strategic set.

Keywords: management, sports, and health activities, strategic vectors, Strategy.

Постановка проблеми у загальному вигляді

та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

В Україні створено підґрунтя для розбудови спортивно-оздоровчої діяльності. Наразі діє Стратегія розвитку фізичної культури і спорту до 2028 року, що визначає мету, стратегічні вектори та принципи

розбудови спортивно-оздоровчої діяльності в Україні. Однак довгострокові документи не враховують сучасні тенденції змін. Не встигла економіка країни зміцнитися після пандемії коронавірусної інфекції, як почалася повномасштабна війна Росії проти України, що призвело до значного скорочення фінансування сфери фізичної культури і спорту та не виконання поставлених стратегічних задач.

Також погоджуємося з думкою Стахова І. М.: «В сучасних умовах держава відіграє значну роль у забезпеченні ефективного функціонування індустрії спорту. Активна політика держави у даній сфері обумовлюється її інтересами, які полягають у тому, аби створити умови для збереження генофонду країни шляхом залучення населення до здорового способу життя, забезпечити сприятливі умови для відтворення сукупної робочої сили, використати досягнення вітчизняних спортсменів на престижних міжнародних змаганнях з метою створення та підтримання позитивного іміджу країни, виховання патріотичних почуттів у громадян» [1]. Саме тому, в сучасних умовах важливо здійснювати дослідження стратегічних векторів управління спортивно-оздоровчої діяльності та визначати шляхи їх удосконалення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Формуванню стратегічних напрямів спортивно-оздоровчої діяльності в Україні присвячені праці відомих учених, зокрема: К. Богатирьова, І. Бошинди, І. Іртишевої, Ю. Наумко, М. Стегней, Р. Сіренко, В. Солопенко, М. Третьякової, І. Лапичка, С. Цимбалюк та ін. Однак сучасні глобальні виклики впливають на переоцінювання визначених стратегічних векторів розвитку спортивно-оздоровчої діяльності. Саме тому, дослідження стратегічних векторів управління спортивно-оздоровчої діяльності та визначення шляхів їх удосконалення в сучасних умовах є досить актуальним.

Формулювання цілей статті

Метою статті є дослідження стратегічних векторів управління спортивно-оздоровчої діяльності та визначення шляхів їх удосконалення.

Виклад основного матеріалу

Головний документ, що регламентує стратегічні вектори розвитку спортивно-оздоровчої діяльності є Стратегія розвитку фізичної культури і спорту до 2028 року (надалі, Стратегія). Мета і вектори Стратегії розвитку фізичної культури і спорту до 2028 року відображено на рис. 1.

Основною метою Стратегії є формування в суспільстві моди на здоровий спосіб життя, збільшення кількості громадян, які охоплені регулярною руховою активністю, створення умов для розвитку сучасної і доступної спортивно-оздоровчої інфраструктури, забезпечення підготовки, участі національної збірної команди України в Олімпійських, Паралімпійських, Дефлімпійських, Всесвітніх іграх з неолімпійських видів спорту, Шаховій Олімпіаді, інших представницьких світових та європейських змаганнях, сприяння входженню України до числа кращих держав [2]. Відповідно до поставленої мети визначені наступні вектори розвитку: підвищення рівня фізичної активності, якісні зміни в спорті вищих досягнень, розвиток спортивної інфраструктури, діджиталізація та оптимізація кадрового забезпечення сфери фізичної культури і спорту.

Визначаючи сучасний стан можливості реалізації стратегічних векторів, необхідно звернути увагу, що тільки розвиток спортивної інфраструктури є сьогодні не доцільним. Інтенсивні бойові дії на значній території країни призводять до руйнування не тільки військових об'єктів, а ще й і спортивної інфраструктури. Саме тому фінансування виконання визначеного вектору є не доцільним. В цілому ж визначені в Стратегії стратегічні вектори розвитку є прийнятними до сучасних умов їх реалізації.

Однак реалізації визначених в Стратегії стратегічних векторів розвитку несе за собою відповідні ризики (рис. 2). До найбільш суттєвих ризиків впливу на реалізацію стратегічних векторів є погіршення соціально-економічної ситуації; міграція людського капіталу високого класу; висока собівартість розроблення продуктів цифрової трансформації спортивно-оздоровчої діяльності, що в умовах обмеженого фінансування може затягнути процес розробки, тестування та впровадження в експлуатацію, дефіцит різних видів ресурсів (людських, фінансових, організаційних). Визначені ризики сьогодні найбільш суттєво сплину на реалізацію стратегічних векторів розвитку спортивно-оздоровчої діяльності.

Передбачено що реалізація стратегічних векторів Стратегії розвитку фізичної культури і спорту до 2028 року принесе певний ефект як для економіки країни так і для соціуму в цілому (рис. 3).

Серед основних результатів впровадження Стратегії розвитку фізичної культури і спорту до 2028 року передбачено координація діяльності суб'єктів різних секторів соціально-економічної сфери; створення інформаційних, фінансових, кадрових, матеріально-технічних умов для стимулювання населення та сучасної, якісної та доступної спортивної інфраструктури для надання якісних фізкультурно-спортивних послуг, що дозволить підвищити фізичну та рухову активність громадян та принесе найвищі досягнення.

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

МЕТА СТРАТЕГІЇ: формування в суспільстві моди на здоровий спосіб життя, збільшення кількості громадян, які охоплені регулярною руховою активністю, створення умов для розвитку сучасної і доступної спортивно-оздоровчої інфраструктури, забезпечення підготовки, участі національної збірної команди України в Олімпійських, Паралімпійських, Дефлімпійських, Всесвітніх іграх з неолімпійських видів спорту, Шаховій Олімпіаді, інших представницьких світових та європейських змаганнях, сприяння входженню України до числа кращих держав.

ВІЗІЯ СТРАТЕГІЇ: здорова та активна нація, яка реалізує особистісний потенціал, пишається досягненнями українських спортсменів та творить успішну Україну у світовому співтоваристві.

МІСІЯ СТРАТЕГІЇ: кожен українець має доступ до сучасної спортивної інфраструктури для регулярних занять фізичною культурою і спортом, досягнення українських атлетів є гордістю держави та надихають співгромадян.

Вектор стратегії

Стратегічні цілі векторів

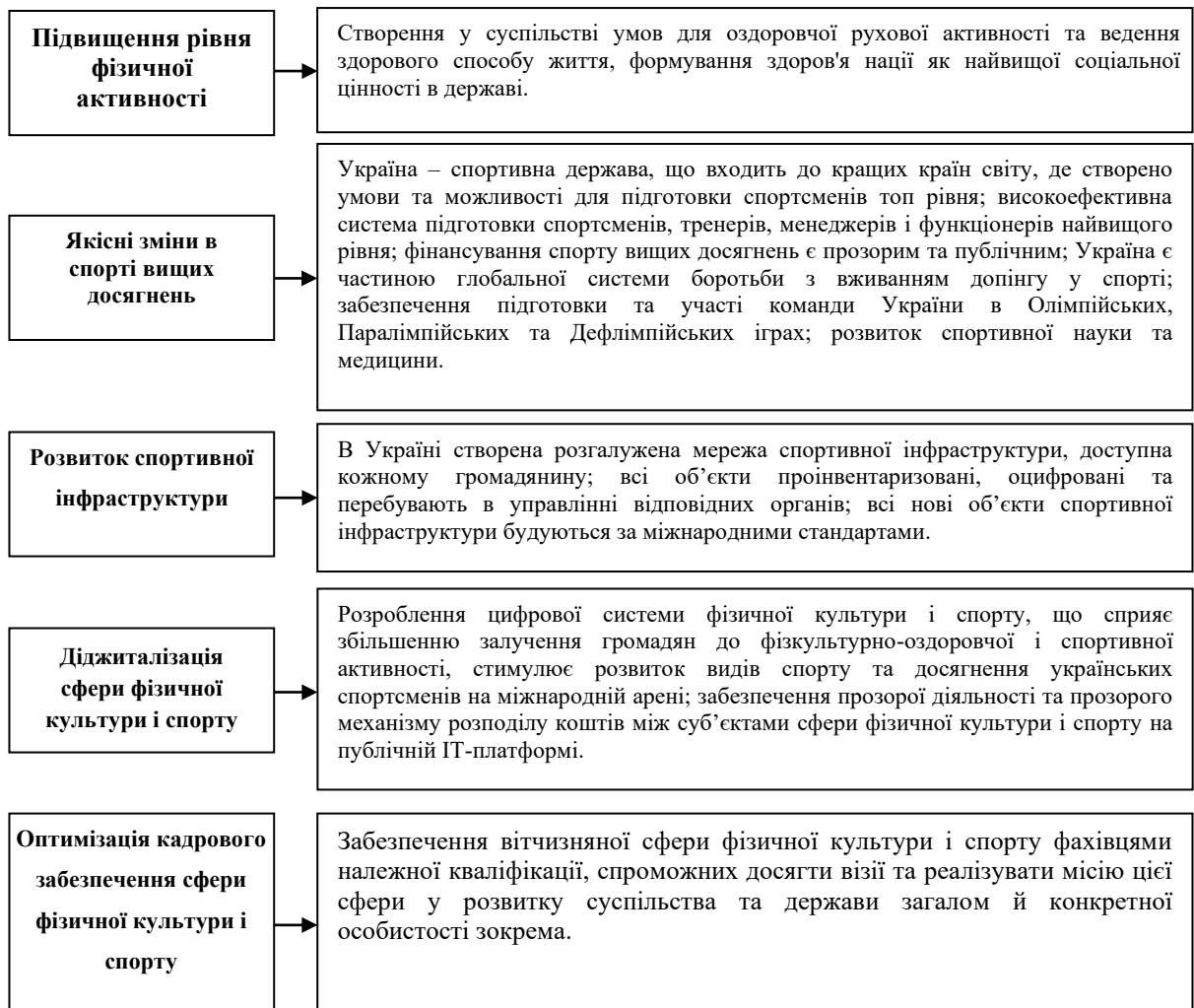

Рис. 1. Мета і вектори Стратегії розвитку фізичної культури і спорту до 2028 року

Джерело: згруповано автором [2].

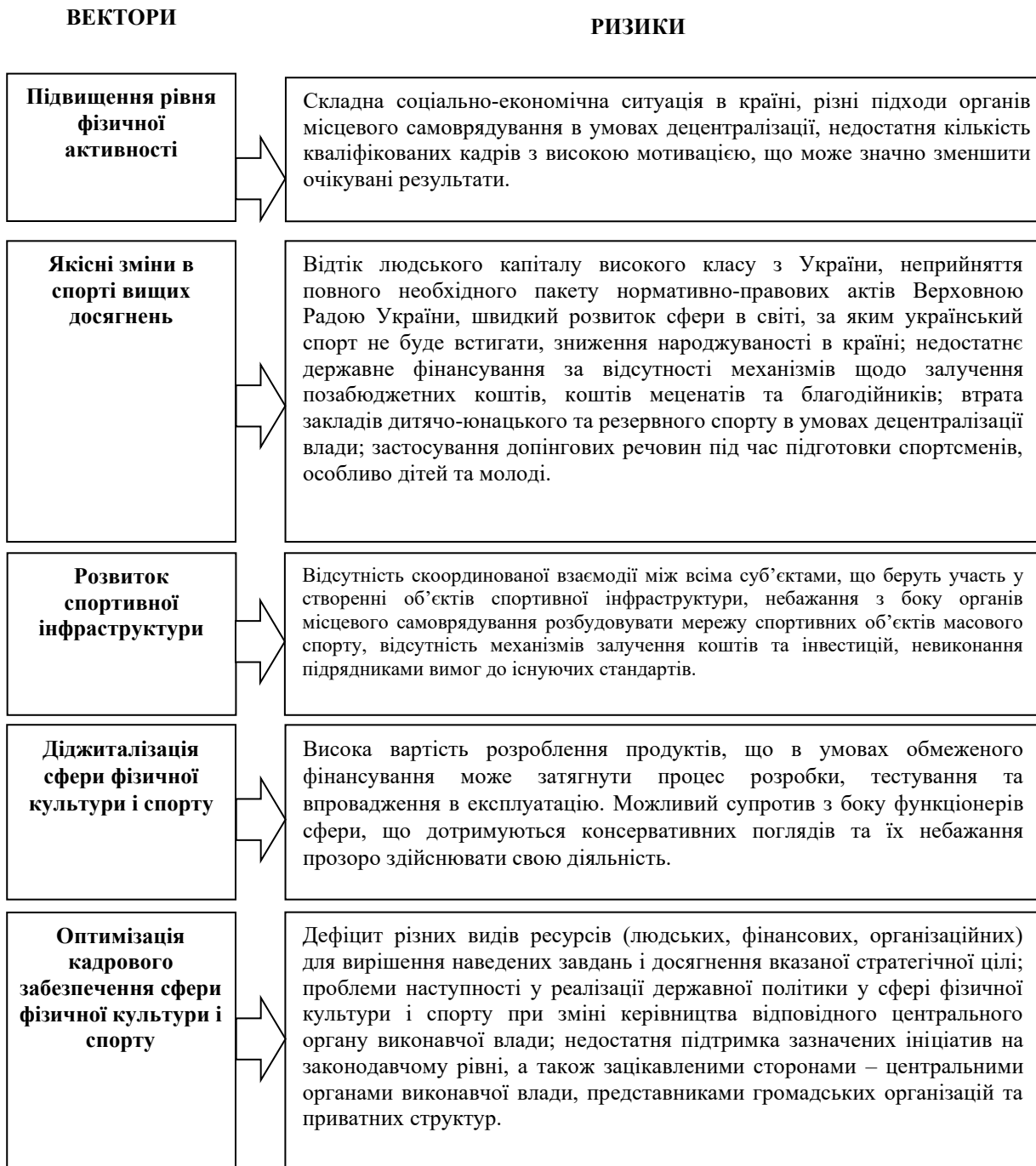

Рис. 2. Ризики векторів Стратегії розвитку фізичної культури і спорту до 2028 року

Джерело: згруповано автором [2]

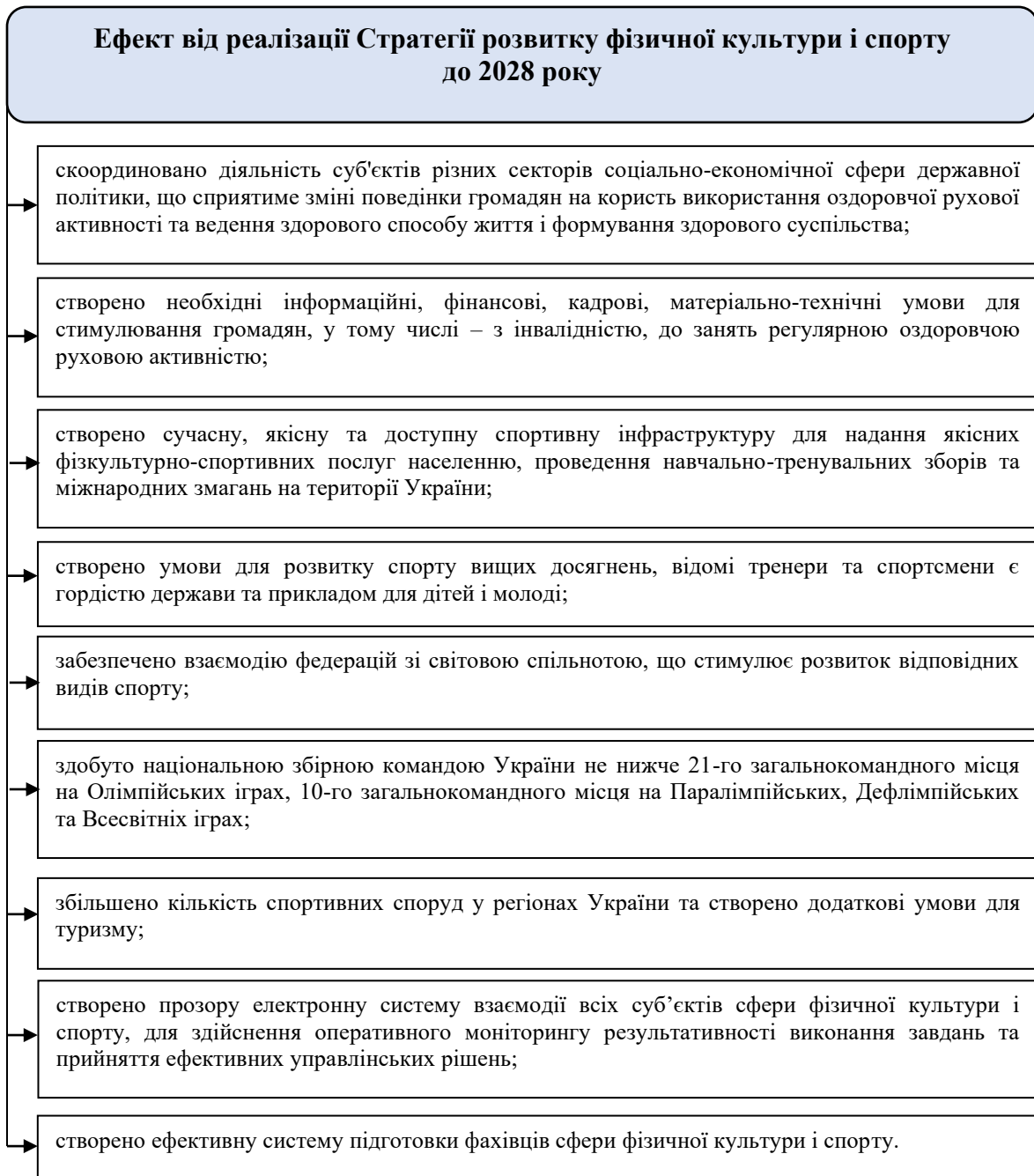

Рис. 3. Ефект від реалізації Стратегії розвитку фізичної культури і спорту до 2028 року

Джерело: згруповано автором [2]

Стахів І.М. наголошує, що при реалізації Стратегії важливе місце займають принципи та засади державної політики у спортивно-оздоровчій сфері (рис. 4).

Окрім створення умов для розвитку спортивно-оздоровчої діяльності необхідно також дотримуватися основних принципів, серед них: гарантування рівних прав та можливостей громадян, утвердження етичних та моральних цінностей, створення умов для соціального та правового захисту громадян, забезпечення якості та орієнтація на міжнародні стандарти.

Леонов Я. В. наголошує, що сталий розвиток ринкової економіки має певні соціальні орієнтири на якість життєдіяльності населення, на виховання людини, яка має гармонійне поєднання в собі духовних, моральних якостей та фізичної досконалості через формування потреби у веденні здорового способу життя. Отже, організаційна, управлінська та економічна діяльність організацій спортивно-оздоровчої сфери повинна бути спрямована на задоволення зростаючих потреб населення в фізкультурно-оздоровчих послугах високої якості, які сприятимуть розвитку людського потенціалу, формування людського капіталу, впровадженню європейської системи цінностей та розвитку спортивно-оздоровчої сфери [4]. Концептуальна модель забезпечення стратегічного розвитку спортивно-оздоровчої діяльності запропонована Леоновим Я.В. наведено на рисунку 5.

Рис. 4. Концептуальні основи державної політики у спортивно-оздоровчій сфері

Джерело: [3].

Рис. 5. Концептуальна модель забезпечення стратегічного розвитку спортивно-оздоровчої діяльності

Джерело: [4].

Зображена концептуальна модель забезпечення стратегічного розвитку спортивно-оздоровчої діяльності будуватиметься на новітніх технологіях управління спортивно-оздоровчої сфери (кластеризація, управління потенціалом розвитку, стратегічне управління) та має відповідний центр управління, що дозволяє здійснювати комплексну оцінку ресурсних можливостей системи спортивно-оздоровчої сфери та розробляти інноваційну стратегію.

Створення певних умов функціонування організацій спортивно-оздоровчої сфери в Україні є першочерговим завданням державної політики розвитку спортивної індустрії, що спрямована на розвиток соціально-економічного та гуманітарного суспільства й особистості [4]. Для реалізації даної політики за європейськими нормами, передбачається поєднання освіти, науки, технологій, інновацій та виробництва (рис. 6)

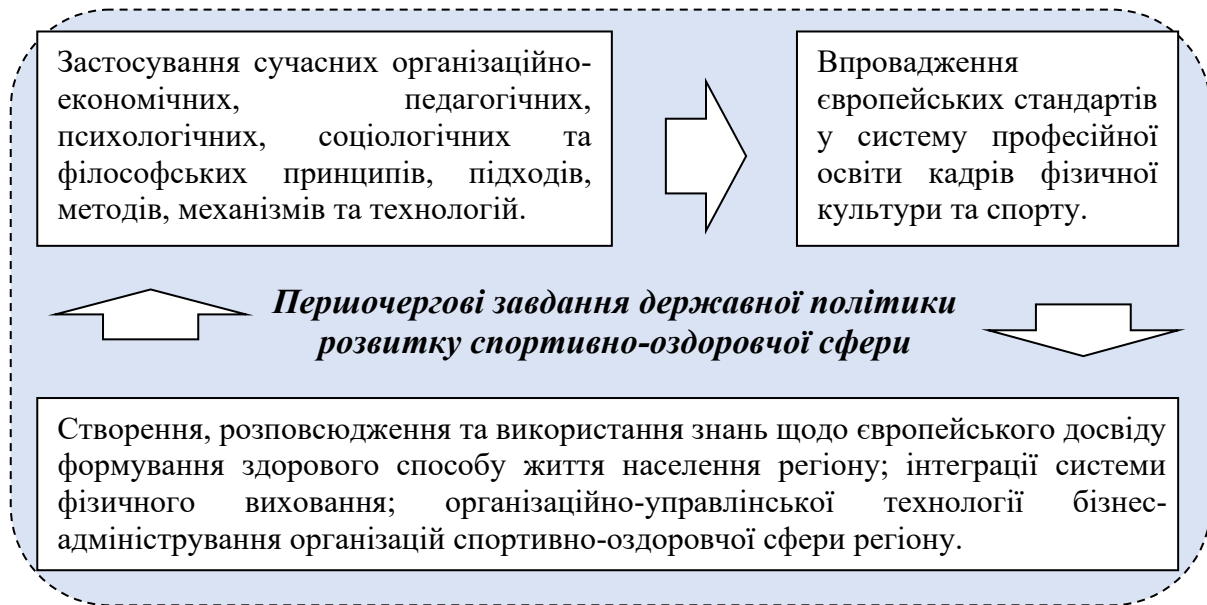

Рис. 6. Першочергові завдання державної політики розвитку спортивно-оздоровчої сфери [4]

Рейтинг фізкультурно-спортивного руху досить високий: понад 80% опитаних розуміють і усвідомлюють необхідність ведення здорового і активного способу життя. Зміцнення ролі спортивної індустрії в житті суспільства підтверджується позицією Міністерства освіти і науки, Міністерства молоді та спорту, НОК, СКУ: «Фізкультурно-спортивний рух в Україні має перспективи і головне – інноваційні ідеї і розробки» [5]. Разом з тим, проблемний характер функціонування організацій спортивної індустрії проявляється гостро і повсякденно, а колишні методи роботи не забезпечують необхідної ефективності.

Отже, розглядаючи спортивно-оздоровчу сферу України варто окремо виділити функціональні сектори, кожен з яких потребує розробки так званого «стратегічного набору», що включає механізми його розвитку, функціонування, управлінського, ресурсного й інформаційного забезпечення. Зважаючи на те, що кожний з наведених секторів характеризується певними специфічними ознаками, суб'єктною спрямованістю, потребами та особливостями розвитку, вважаємо за доцільне виокремлення кожного блоку та розроблення окремої стратегії, що входить до загального стратегічного набору. Такий підхід забезпечить диференціацію у системах ресурсного забезпечення, розробці механізмів державного стимулювання галузей а також розробленню систем оцінки ефективності розвитку кожної окресленої сфери.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

Досліджено стратегічні вектори управління спортивно-оздоровчої діяльності та визначено шляхи їх удосконалення. Розкрито мету і вектори Стратегії розвитку фізичної культури і спорту до 2028 року. Визначено ризики векторів та ефект від реалізації Стратегії розвитку фізичної культури і спорту до 2028 року. Наголошено, що за сучасного стану не можливо реалізувати важливі стратегічні вектори. Введення інтенсивних бойових дій на значній території країни призводять до руйнування не тільки військових об'єктів, а ще й і спортивної інфраструктури. Визначено, що за умов фінансування виконання визначеного вектору є не доцільним. В цілому ж визначені в Стратегії стратегічні вектори розвитку є прийнятними до сучасних умов їх реалізації.

Наведено концептуальну модель забезпечення стратегічного розвитку спортивно-оздоровчої діяльності. Розкрито першочергові завдання державної політики розвитку спортивно-оздоровчої сфери.

Обґрунтовано, що для спортивно-оздоровчої сфери в Україні варто окремо виділити функціональні сектори, кожен з яких потребує розробки так званого «стратегічного набору», що включає механізми його розвитку, функціонування, управлінського, ресурсного й інформаційного забезпечення. Наголошено, що кожний з наведених секторів характеризується певними специфічними ознаками, суб'єктною спрямованістю, потребами та особливостями розвитку, вважаємо за доцільне виокремлення кожного блоку та розроблення окремої стратегії, що входить у загальний стратегічний набір.

Література

1. Стахів І. М. Основні засади державного регулювання спортивно-оздоровчих послуг. URL: https://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/10916/1/ecfor_2014_4_6.pdf
2. Стратегія розвитку фізичної культури і спорту до 2028 року. URL: <https://mizhiria-osvita.gov.ua/uploads/1-1.pdf>
3. Стахів І. М. Регулювання ринку спортивно-оздоровчих послуг в Україні : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.03 / Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка. Львів, 2017. 22 с.
4. Леонов Я. В. Забезпечення стратегічного розвитку спортивної індустрії в харківському регіоні. Ефективна економіка. 2018. № 4. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2018/75.pdf
5. Міністерство молоді та спорту України. URL: <http://dmsu.gov.ua>
6. Крамаренко І. С., Козаченко Л. А., Стищенко О. В., Карабін К. О. Інклюзивний туризм – інвестиційна складова економіки регіону. Агросвіт. 2020. № 11. С.83–89. DOI : 10.32702/2306-6792.2020.11.83
7. Zhuravel Y., Popadynets N., Irtyshcheva I., Stetsiv I., Stetsiv I., Hryhoruk I., Boiko Y., Kramarenko I., Hryshyna N., Trushlyakova A. Management Aspects in the Higher Education Quality Assurance System. International Conference on Human Interaction and Emerging Technologies. 2021. pp. 635–642.
8. Іртищева І. О., Крамаренко І. С., Іртищев О. С., Гарагуля А. В., Ставцов Р. В. Цифрова економіка в Україні: виклики сьогодення та завдання управління. Ефективна економіка. 2020. № 7. <http://ojs.dsau.dp.ua/index.php/efektyvna-ekonomika/article/download/2405/2332>
9. Melikh O., Irtyshcheva I., Bogatyrev K. Organizational and economic fundamentals of development of sports tourism in the system of management of sports and health activities. Baltic Journal of Economic Studies. 2019. no. 5(5). pp. 79–83. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2019-5-5-79-83>
10. Melikh O., Bogatyrev K., Irtyshcheva I. Conceptual approaches to the development of health-improving tourism. Baltic Journal of Economic Studies. 2019. no. 5(2), pp. 131–136. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2019-5-2-131-136>

References

1. Stakhiv, I. M. Basic principles of state regulation of sports and recreation services Available at: https://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/10916/1/ecfor_2014_4_6.pdf
2. Strategy for the development of physical culture and sports until 2028. Available at: <https://mizhiria-osvita.gov.ua/uploads/1-1.pdf>
3. Stakhiv, I. M. Rehulivannia rynku sportyvno-ozdorovchykh posluh v Ukraini [Regulation of the market of sports and health services in Ukraine]. Abstract of Ph.D. kand. ekon. nauk: 08.00.03. L'vivskiy nats. un-t im. Ivana Franka. L'viv, Ukraine.
4. Leonov, Ya. V. (2018). Zabezpechennia stratehichnoho rozvytku sportyvnoi industrii v kharkivskomu rehioni. [Ensuring the strategic development of the sports industry in the Kharkiv region]. *Efekty`vna ekonomika* [Effective economy]. (electronic journal). no. 4. Available at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2018/75.pdf
5. Ministry of Youth and Sports of Ukraine. Available at: <http://dmsu.gov.ua>
6. Kramarenko, I. S., Kozachenko, L. A., Stytsenko, O. V., and Karabin, K. O. (2020). «Inclusive tourism is an investment component of the region's economy». *Ahrosvit*. no. 11. pp. 83–89. DOI: 10.32702/2306-6792.2020.11.83
7. Zhuravel, Y., Popadynets, N., Irtyshcheva, I., Stetsiv, I., Stetsiv, I., Hryhoruk, I., Boiko, Y., Kramarenko, I., Hryshyna, N., and Trushlyakova, A. (2021). Management Aspects in the Higher Education Quality Assurance System. *International Conference on Human Interaction and Emerging Technologies*. pp. 635–642.
8. Irtyshcheva, I. O., Kramarenko, I. S., Irtyshchev, O. S., Haraulia, A. V., and Stavtsov, R. V. (2020). Tsyfrova ekonomika v Ukraini: vyklyky s'ohodennia ta zavdannia upravlinnia. [Digital economy in Ukraine: current challenges and management tasks]. *Efekty`vna ekonomika* [Effective economy]. (electronic journal). no. 7. Available at: <http://ojs.dsau.dp.ua/index.php/efektyvna-ekonomika/article/download/2405/2332>
9. Melikh, O., Irtyshcheva, I., and Bogatyrev, K. (2019). Organizational and economic fundamentals of development of sports tourism in the system of management of sports and health activities. *Baltic Journal of Economic Studies*. no. 5(5). pp. 79–83. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2019-5-5-79-83>
10. Melikh, O., Bogatyrev, K., and Irtyshcheva, I. (2019). Conceptual approaches to the development of health-improving tourism. *Baltic Journal of Economic Studies*. no. 5(2). pp. 131–136. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2019-5-2-131-136>